

İDRİS BALUKEN
OKO

*dipnot yayınları

İDRİS BALUKEN: 1976'da Bingöl'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Bingöl'de tamamladı. 1992'de Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne kaydoldu. 1998'de bu fakülteden mezun oldu. Heybeliada Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi E.A.H.'de ihtisas yaptı. Bingöl ve Diyarbakır'da uzman doktor olarak çalıştı. SES, TTB başta olmak üzere çeşitli sivil toplum örgütlerinde yer aldı. 24. Dönem Bingöl, 25. Dönem Diyarbakır milletvekilliği yaptı. Çatışmalı sürecin sonlandırılmasına yönelik başlatılan çözüm sürecinde Sırrı Süreyya Önder ve Pervin Buldan'la birlikte İmralı Heyeti'nde bulundu. Barış heyeti çalışmalarını yaşamının en onurlu sayfası olarak tanımladı. 4 Kasım 2016 tarihinde HDP'ye yönelik siyasi operasyonlar kapsamında tutuklandı. 30 Ocak 2017'de ilk duruşmada tahliye edildi. Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki bir ilkle tahliye kararına yapılan itiraz sonucu 21 Şubat 2017'de yeniden tutuklandı. Siyasi çalışmaları ve düşüncelerinden dolayı 16 yıl 8 ay hapis cezası aldı. Evli ve iki çocuk babası. İlk romanı *Üç Kırk Dal* gene Dipnot Yayınları tarafından yayımlanmıştır.

Oko/İdris Baluken

© Dipnot Yayınları, 2019

© İdris Baluken, 2019

Dipnot Yayınları 312 ■ Edebiyat 15

ISBN: 978-605-2318-40-9

1. Baskı, 2019/Ankara

EDİTÖR: İbrahim Yıldız

DÜZELTİ: Ümit Özger

KAPAK TASARIMI: Duysal Tuncer

BASKI ÖNCESİ HAZIRLIK: Dipnot Bas. Yay. Paz. San. Ltd. Şti.

BASKI: Sözkesen Matbaacılık (Sertifika No: 13268)

İvedik O.S.B 1518. Sok Mat-Sit İş Merkezi No: 2/40

Yenimahalle/ANKARA Tel: (0312) 395 21 10

Dipnot Yayınları (Sertifika No: 14999)

Selanik Cad. No. 82/24 Kızılay / Ankara

Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32

e-posta: bilgi@dipnotkitap.com

www.dipnotkitap.com

Yakacık'ın neredeyse en tepedeki çiftliklerinden birine getirilmişti. Burası bir köy müydü, yoksa şehir sınırları içerisindeki bir çiftlik miydi, ayırt etmek zordu. Altı yıl önce bir bahar günü, Sivas Kangal'a bağlı köyünden alınıp getirildiğinde burası da doğup büyüdüğü köy gibi görünmüştü gözüne. Kocaman bir ormana komşu geniş araziler ve bunların üzerinde tek tük evler vardı o zamanlar. Bu araziler Oko'nun hiçbir zaman anlam veremediği birtakım çitlerle, duvarlarla birbirinden ayrılmış, sınırlar oluşturmuştu. Sınırlar yüzünden Oko uzunca bir süre yalnız başına yaşamış, neredeyse bir yıl boyunca insan yüzü dışında başka bir yüz görmemişti.

Oko çoğu zaman çitlerin, duvarların öte yanından gelen horoz seslerini, kuzu melemelerini, at kişnemelerini duyuyor, ama aradaki bu engellerden dolayı onlara bir türlü ulaşamıyordu. Hele hele kendisinininki gibi oldukça gür havlamaları duyunca adeta içi içini yiyordu. Müthiş bir heyecana kapılıyor, bu heyecanla hiçbir şeye aldırış etmeden sesin

geldiği yere doğru var gücüyle koşuyor, ama duyduğu bu tatlı heyecan her defasında çitlerin ya da duvarların hemen berisinde acı bir hayal kırıklığına dönüşüyordu. Sınıra ulaştığında sesini duyurabilmek için avazı çıktığı kadar havlıyor, ne var ki yalnızlığına son verecek bir arkadaş bulamıyordu. Gerçi birkaç kez karşı taraftan bir karşılık almışlığı vardı. Gelgelelim, aldığı bu karşılıklar her defasında korkunç insan sesleriyle bastırılmıştı. Hatta Oko'ya cevap veren havlamalar çoğu zaman yerini acı çığlıklara ve iniltilere bırakmıştı. Bu çığlıklar, iniltiler, insan türünün zorbalığını ona duyurmak ister gibiydi.

Oko, duyduğu seslerden onların cezalandırıldığını anlamıştı. Bundan dolayı kendini suçlamış, tuhaf bir rahatsızlık duygusuna kapılmıştı. Böylece, çok istemesine rağmen, komşu çiftlikte kendisine arkadaş olabilecek köpeklere havlamayı kesmiş, sınırlara takılan yüreğindeki heyecan yerini buruk bir hüzne bırakmıştı. Tanıdık havlamalara iç geçirmekle yetiniyor, ama yine de sorgulamadan edemiyordu: insanlar tüm canlılara bahşedilmiş güzelim toprakları çitlerle, duvarlarla ne diye bölüyorlardı ki! Bir araya gelmelerini neden engelliyorlardı? Kendileri mi bir araya gelmeyi istemiyorlardı? Sınırların anlamı bu olabilir miydi? Yoksa birbirlerinden korkuyorlar mıydı? Korkularının arasına mı duvar çekiyorlardı?

Oko'ya göre bunun bir sebebi olmalıydı. Yoksa güzelim arazileri, ormanı, tepeleri dilim dilim ayırarak irili ufaklı hapishanelere çevirmenin kime ne faydası olabilirdi? Top-

rakların tamamından yararlanmak varken, çitlerle kapatılmış bir avuç toprak üzerinde düzen kurmaya bir anlam veremiyordu Oko. Zaten insanların onu belli bir bölgeye, bir araziye, bir çiftliğe, hatta bir evin önüne alıştırmaya çalışmasını da başlarda epey yadırgamıştı. Üstelik bunu türlü türlü eziyet ederek dayatıyorlardı. Oko bu eziyetlerden ötürü, önünde koca bir tabiat mucizesi varken, istemeden de olsa, tek bir alanla sınırlı bir yaşam sürmeyi öğrenmek zorunda kalmıştı.

Gelgelelim, öğrenmiş olması bu durumla barışık olduğu anlamına gelmiyordu. Ona kalsa kesinlikle özgürce dolaşmayı, tüm güzelliklerden faydalanmayı, arazinin tamamını keşfetmeyi tercih ederdi. Ne var ki, daha bir yaşını bile doldurmamışken yediği dayaklar bu yüzdendi. Onları yok sayamazdı. Öyle ki birkaç defa belinde sopalar kırılmış, yara bere içinde bırakılmıştı. Tüm sesleri işitsin diye kulaklarının üst kısmı kesilmişti. Bir evin önünde günlerce zincire vurulmuş, güneş altında aç susuz bırakılmıştı. Zinciri çözülüp önüne bir tas su ile yemek artıkları bırakıldığında adım atacak mecali kalmamıştı. Zorlukla attığı adımları gibi direnci kırılmış duyguları da su ve yemek kabından uzaklaşmaması gerektiğini telkin ediyordu ona. Bütün bu eziyetler Oko özgürlük hülyalarından vazgeçsin diye yapılmıştı. Köy yerinde bunları yapanlar tehlikelerle dolu şehirde neler yapmazlardı ki! O nedenle kendini dizginlemişti Oko. İçindekileri bastırmıştı. Varsın biraz yalnızlık çeksindi. Günün birinde bu yalnızlığın muhakkak biteceğine inanıyordu.

İstanbul'a getirilişinin üzerinden bir yıl geçtikten sonra çiftliğe kocaman bir ahır, bitişiğine de bir kümes ve ağıl yapıldı. Zaman içerisinde at, inek, koyun, ördek, tavuk ve kazlardan oluşan yüzlerce hayvan getirildi. Birkaç büyük samanlık, depo, kiler, ambar inşa edildi. Çiftliğin orta yerinde büyük bir kuyu açıldı. Dinamolarla çekilen suyla çorak topraklar bağ bahçeye dönüştürüldü. Domates, salatalık, kabak, patlıcan, biber başta olmak üzere birçok sebze bahçeyi renklendirdi. Üzüm asmalarının oluşturduğu gölgelikler Oko'nun buralara uzanıp köyüyle ilgili anılarına dalmasına vesile oldu.

Oko'nun gelişiyile dikilen fidanlar çabucak büyüyerek yemiş veren genç ağaçlar oluverdiler. Envai çeşit meyve bu ağaçlardan toplanıyordu. Çiftlik sahipleri sebze ve meyve sahasına diğer hayvanları yanaştırmazken Oko'nun oralarda rahatça dolaşmasına ses çıkarmazlar, ona kızmazlardı. Hatta sebze ve meyve toplarlarken Oko'nun kendini sevdirmek için yaptığı şaklabanlıkları da karşılıksız bırakmaz, yumuşak tüylerini okşadıktan sonra işlerine kaldıkları yerden devam ederlerdi. Bu sadece Oko'ya tanınmış bir ayrıcalıktı! Oko'nun arkadaşı olan bir ineğin, koyunun, atın, tavuğun bu ayrıcalıktan yararlanması söz konusu bile olamazdı. Oko'ya böylesi anlarda yakın arkadaşı Bozo imrenirdi en çok. Bozo çiftlikteki tek eşekti. Çiftlikte her hayvandan onlarca olmasına rağmen Bozo da tıpkı Oko gibi orada kendi türünün tek örneği idi. O nedenle ikisi arkadaş olmuş, zaman içerisinde dostluklarını perçinlemişlerdi. Oko'nun tüy-

leri kar gibi beyazdı; Bozo ise külrengi bir giysi giymiş gibiydi. İki de kendi türleri ve yaşlıları dikkate alındığında oldukça iri cüsseliydi.

Okonun keskin parlak dişleri, Bozonun büyük güzel gözleri uzaktan rahatlıkla seçilebilirdi. Okonun boynunda çivili tasmaşının, Bozonun sırtında ise sık sık taşıdığı semerinin izi vardı. Okonya tasma ara ara takılırdı. Bunun nedenini bilmiyordu. Köydeyken anne babası, hatta belli bir yaşa geldikten sonra kardeşleri de tasmalıydı. Ama onların tasmaşısı sürekli boyunlarında kalırdı. Kurtların saldırılarına karşı babasının gösterdiği kahramanlıklarda tasmanın payını duymuştu. Babasının boynuna dişlerini geçirmek isteyen kurdun çenesinin tasma sayesinde nasıl parçalandığına dair hikâyeleri annesi sık sık anlatırdı. O zamanlar tasmayı uzaktan uzağa sevmiş, bir an önce boynuna geçirme hevesine kapılmıştı. Ama onun rahatsız edici ağırlığından ve arkadaşlarını bile korkutan görüntüsünden haberdar değildi. Ayrıca burada hiç kurt yoktu. Tasmanın boynuna ara ara neden takıldığını, kime karşı kullanmak zorunda kalacağını bilmiyordu. Her şey bir yana, bıraktığı iz, Okonun birilerine ait olduğunun bir nişanesi gibi, boynuna kazınmıştı.

Bozo ise semerini hiç sorgulamazdı. Onun, bırakalım anne babasını, kardeşlerini, ataları bile asırlar boyu semeri bedenlerinin ayrılmaz bir parçası gibi taşımışlardı. Semere ait hiçbir kahramanlık öyküsü bilmediği gibi babasının her semer takıldığında “Yine ağzımıza sığacak, yine canımızı çıkartacak bu zalımlar,” yollu serzenişlerini dün gibi hatırlı-

yordu. Semerin izi, kendisine zulmeden insanların damgası gibi görünürdü gözüne. Bundan dolayı tasma ve semerden nefret ederdi ikisi de. Zaten tasma da semer de onlara ait değildi. Çiftlik sahiplerinin hükmetme, efendilik taslama aygıtları gibiydi. Ayrıca bu iki işkence aleti onların arkadaşlıklarını, birlikte geçirecekleri zamanı engellemek için kullanılıyordu sanki. Çünkü Oko boynunda tasma olduğu zamanlar Bozo'yla yan yana gelmekten bile çekiniyor, ona zarar vermekten korkuyordu. Bozo da sırtında semer taşırken her an ağır bir yükün altına girecek olmanın tedirginliğini yaşıyordu. Yine de bu durum onların gönlünce sohbet etmelerine, diğer hayvanları çekiştirmelerine, çiftlik sahiplerinin yaptıklarını birbirlerine anlatarak dertleşmelerine ve türlü türlü oyun oynamalarına engel olmuyordu.

Oko ile Bozo, en çok, çiftlik sahiplerinin yaptıkları haksızlıklardan yakınarlardı. Bu konuda daha çok Bozo konuşur, Oko da ara ara başını sallayarak dostunu onaylamayı tercih ederdi.

“Allah var, sana yapılanların yanında benim çektiğimin sözü bile edilmez,” diyordu Oko. “Ağır yüklere koşulan yetmiyormuş gibi, sırtında yük varken bile dayak yiyorsun.”

“Daha ne yapayım ben bunlar için, bilmiyorum ki. Çektiğim onca zahmet, altına girdiğim tonla yük... ne nankör bir varlık şu insan!”

“Sen olmasan, buradaki bunca ağır işi kim yapar, bilmiyorum. Yine de sana böyle davranmalarını anlayamıyorum. Baş tacı edecekleri yerde zulmediyorlar.”